

Door de bomen van het schenkingsbos.

Door: Evander Nelissen, Senior tax Manager, Estate Planning Groep KPMG Meijburg & Co

Hoe behoud ik zeggenschap over een schenking aan mijn kinderen? Hoe voorkom ik dat mijn kinderen bij een echtscheiding een deel van mijn schenking moeten delen? Kan ik alleen het rendement van mijn vermogen aan mijn kinderen laten toekomen? Ook bij vermogensoverheveling naar de kinderen dienen de persoonlijke wensen een doorslaggevende rol te spelen. Om hierbij een goede keuze te kunnen maken, worden in dit artikel enkele in de praktijk veel voorkomende schenkingsvarianten en clausules beschreven. Binnen het kader van de persoonlijke wensen kan worden beoordeeld welke schenkingsvariant fiscaal het meeste voordeel kan bieden. Aan de ene kant is het prettiger te geven met de warme hand dan met de koude hand, aan de andere kant moet je je niet uitkleden voordat je naar bed gaat!

Het fiscale voordeel van schenken.

Successierechtelijk voordeel kan worden behaald door gebruik te maken van de vrijstellingen en/of de progressieve tariefstructuur van de Successiewet 1956 (hierna SW). De jaarlijkse vrijstelling die geldt voor schenkingen aan kinderen bedraagt in 2008 € 4.479. Aan een kind tussen de 18 en 35 jaar kan eenmalig een vrijgestelde schenking worden gedaan van € 22.379.

De tarieven voor het recht van schenking en successie zijn gelijk. Door de progressief verlopende structuur is het echter voordeliger om verschillende keren bedragen te schenken dan wanneer het vermogen in één keer vererft bij het overlijden. Het tarief dat geldt bij verkrijgingen door kinderen van hun ouders loopt op van 5% tot 27%. Het tarief van 27% is van toepassing over het gedeelte van een verkrijging dat het bedrag van € 894.948 overschrijdt.

Voorbeeld schenkingsplan:

Janny is weduwe en heeft drie kinderen. Haar vermogen heeft een waarde van € 3,5 miljoen en bestaat uit beleggingen. Zij besluit gedurende een periode van vijf jaar aan elk van haar drie kinderen een bedrag te schenken dat maximaal wordt belast in de eerste tariefschijf van 5% (deze schijf loopt tot € 22.382). Rekeninghoudend met een vrijstelling van € 4.479 kan per kind per jaar € 26.861 worden geschonken.

Aan schenkingsrecht is in totaal € 16.785 ($€ 1.119 \times 3 \times 5$) verschuldigd. Als het bedrag van € 402.915 ($€ 26.861 \times 3 \times 5$) bij overlijden vererft, is hierover € 108.787 (27%) aan successierecht verschuldigd. Het spreiden van de vermogensoverheveling levert dus een besparing op van € 92.002.

180-dagen regel.

Om te voorkomen dat kort vóór het overlijden fiscaal voordeel wordt behaald door de toepassing van de vrijstellingen en/of de progressieve tariefstructuur, is in de SW een fictiebepaling opgenomen. Op basis van deze fictiebepaling wordt hetgeen binnen 180 dagen voorafgaand aan het overlijden is geschonken geacht te zijn verkregen krachtens erfrecht. Het voordeel gaat voor dit deel van het geschonken vermogen verloren.

Voorbeeld 180-dagen regel:

Gerard schenkt in 2008 aan zijn zoon Frans het vrijgestelde bedrag van € 4.479. Gerard komt een maand later te overlijden en laat zijn nalatenschap met een waarde van € 100.000 na aan Frans. Door de toepassing van de 180-dagen regel is Frans successierecht verschuldigd over een waarde van € 104.479.

Schenking vrij van recht.

Het schenkingsrecht is in beginsel verschuldigd door de verkrijger van de schenking. De schenker kan er echter ook voor kiezen om vrij van recht te schenken. Dit houdt in dat de schenker het schenkingsrecht voor

zijn rekening neemt. Fiscaal wordt de betaling van dit schenkingsrecht door de schenker op zichzelf weer gezien als een schenking die belast is met schenkingsrecht. Uitgaande van het nettobedrag dat door de kinderen wordt verkregen, zal het verschuldigde schenkingsrecht gelijk zijn aan de situatie dat niet vrij van recht wordt geschonken.

Voorbeeld schenking vrij van recht:

Bram schenkt een bedrag van € 20.000 vrij van recht aan zijn dochter Dorien. Hierover is in beginsel € 776 schenkingsrecht verschuldigd. Doordat Bram het schenkingsrecht voor zijn rekening neemt schenkt hij in totaal € 20.776 aan Dorien. Over een waarde van € 20.776 is € 814 schenkingsrecht verschuldigd. Als dit weer wordt herrekend schenkt Bram dus in totaal € 20.814. Uiteindelijk bedraagt het te betalen schenkingsrecht € 816. Het zelfde resultaat wordt bereikt als Bram een bedrag van € 20.816 schenkt (niet vrij van recht). Dorien is dan € 816 schenkingsrecht verschuldigd en houdt € 20.000 over.

Uitsluitingsclausule.

Bij schenkingen kan een uitsluitingsclausule worden opgelegd. Hiermee wordt voorkomen dat het vermogen dat de begiftigde geschonken krijgt later moet worden gedeeld met een (huwelijks)partner. Deze clausule is in beginsel ingegeven door het potentiële echtscheidingsrisico. In beginsel wordt voorkomen dat de schenking naar de 'koude' kant verdwijnt bij een echtscheiding. Indien het huwelijk echter niet

door echtscheiding maar door overlijden wordt ontbonden, zal het veelal geen bezwaar zijn om het vermogen te betrekken in een gemeenschap van goederen of een verrekenbeding. In dat geval kan worden bepaald dat de uitsluitingsclausule alleen van toepassing is als het huwelijk door echtscheiding wordt ontbonden.

Overheveling van vermogen met behoud van zeggenschap.

Het is mogelijk om reeds tijdens leven vermogen te laten toekomen aan de kinderen zonder direct alle zeggenschap over het geschonken vermogen te verliezen. Hiertoe zijn in beginsel verschillende technieken bruikbaar, waaronder het bewind. Hierna worden enkele andere mogelijkheden toegelicht.

Schuldigerkenning uit vrijgevigheid.

Bij schenkingen in contanten raakt de ouder de beschikkingsmacht over het geschonken bedrag kwijt. Een wijze van vermogensoverheveling die qua successierechtelijk voordeel gelijk uitwerkt, maar waarbij de schenker niet de beschikkingsmacht over het vermogen verliest, betreft de schuldigerkenning uit vrijgevigheid. Ieder jaar kan een bedrag schuldig worden erkend aan de kinderen. Dit bedrag hoeft op dat moment niet feitelijk te worden betaald, doch de kinderen verkrijgen een vordering op de ouder die pas bij hun overlijden kan worden opgeëist. Over het bedrag dat boven de vrijstelling wordt schuldig

erkend, is - evenals bij schenkingen in contanten - schenkingsrecht verschuldigd. De schuldigerekeningen dienen plaats te vinden bij notariële akte. Over de schuldigerekenende bedragen dient jaarlijks een rente te worden vergoed. Het landelijke standpunt van de Belastingdienst is dat er sprake moet zijn van een zakelijk verantwoorde rente. De rente mag niet worden bijgeschreven bij de vordering die de kinderen op de ouder hebben, doch dient feitelijk betaald te worden.

Indien de rente te laag is of betaling daarvan achterwege blijft, zal de ouder worden geacht het vruchtgebruik van de vordering te hebben voorbehouden en zal het geschonken bedrag alsnog geacht worden door de kinderen krachtens erfrecht te zijn verkregen. Het beoogde voordeel wordt dan niet bereikt. Voor de zekerheid wordt geadviseerd een rente op te nemen van minimaal 6%, zijnde de gehanteerde rente in de SW. Een hogere rente kan onder omstandigheden gunstig zijn, mede gezien het feit dat op deze wijze onbelast vermogen kan worden overgeheveld naar de kinderen. Als de zakelijke rente hoger is dan 6%, zal in beginsel deze hogere rente moeten worden gehanteerd.

Verstrekken van renteloos direct opeisbare lening.

Het is mogelijk om aan de kinderen een renteloze lening te verstrekken. Indien deze lening zowel formeel als feitelijk direct opeisbaar is, is geen schenkingsrecht verschuldigd in verband met de renteloosheid. De kinderen kunnen met het geld beleggen, waarbij de (eventuele) waardegroei zonder heffing van schenkingsrecht aan hen toekomt. Wel moet het betreffende onderliggende vermogen te allen tijde beschikbaar zijn om de schuld aan de ouder te kunnen aflossen.

Besloten fonds voor gemene rekening.

Het spreekt veel vermogende particulieren aan om samen met de kinderen een beleggingsfonds op te richten. Hierbij zijn twee varianten mogelijk. In de eerste variant brengt de ouder een groot vermogen in een fonds. Door de beheerder van het fonds (bijvoorbeeld een stichting) worden aan de ouder participaties uitgegeven die de waarde van het ingebrachte vermogen vertegenwoordigen. Daarna schenkt de ouder jaarlijks een bepaald deel van de participaties aan de kinderen en maakt hierdoor gebruik van de jaarlijkse vrijstelling voor het schenkingsrecht en de tariefsopbouw. De kinderen zijn 'slechts' economisch gerechtigd tot het vermogen. De zeggenschap over de

beleggingen in het fonds en de beslissing over eventuele uitkeringen op de participaties rusten bij de ouder als bestuurder van de stichting. Om nadelige fiscale gevolgen te voorkomen, gelden voor de overdraagbaarheid van de participaties strikte voorwaarden.

De tweede mogelijkheid is dat de ouder een klein startkapitaal inbrengt in het fonds. In ruil hiervoor worden participaties uitgereikt aan de ouder. Het merendeel van de participaties wordt vervolgens aan de kinderen geschonken. Door een gering bedrag in te brengen in het fonds, zal er over de schenking van de participaties geen of weinig schenkingsrecht verschuldigd zijn.

Vervolgens verstrekt de ouder een direct opeisbare renteloze lening aan het fonds. Dit heeft als voordeel dat de ouder op ieder gewenst moment de lening kan opeisen en weer over het vermogen kan beschikken. Het vermogen rendeert vanaf het moment van de schenking geheel bij de kinderen. Indien wordt gekozen voor de tweede variant, kan de direct opeisbare lening vervolgens in gedeelten worden kwijtgescholden.

Voorbeeld beleggingsfonds.

Hilde en Jaap richten een beleggingsfonds op. Voor het beheer over het beleggingsvermogen richten zij een stichting op. Zij brengen vervolgens € 10.000 in het fonds tegen uitreiking van participaties. Deze participaties schenken zij voor 80% aan hun dochters Julia en Fleur. Beiden krijgen participaties met een waarde van € 4.000. Aangezien de schenkingen niet meer bedragen dan de vrijstelling is geen schenkingsrecht verschuldigd. Vervolgens verstrekken Hilde en Jaap een renteloze en direct opeisbare lening van € 5 miljoen aan het beleggingsfonds. De participaties van Julia en Fleur hebben na deze transacties een waarde van € 4.000 per persoon. Uitgaande van een rendement van 6%, heeft het beleggingsfonds na een jaar een waarde van circa € 500.000 (€ 5,3 miljoen beleggingsvermogen en een schuld aan Hilde en Jaap van € 5 miljoen). De participaties van Julia en Fleur hebben een waarde van circa € 240.000 (80%). De waardestijging van deze participaties leidt niet tot heffing van schenkingsrecht. Julia en Fleur bezitten weliswaar de participaties met een aanzienlijke waarde; er is altijd toestemming van de ouders nodig als ze de participaties te gelde willen maken